

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum passionibus mereamur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

aliquo malo illato. unde omnes passiones quæ re spectu mali sunt, irascibili attribui possunt, & secundum hoc attribuitur irascibili tristitia, & concupiscibili spes.

Ad VIII. Dicendum, quod contrarietas quæ est propria passionum irascibilis, scilicet facultatē excedēs, & nō excedēs facit alterā passionū, p accidēs oriri ex bono uel malo. Excedens. n. facultatē inducit ad recessum, nō excedens autem inducit ad accessum. Et ideo si ista differentia considerentur in bono, illa passio quæ sequitur ex excedente facultate per accidens ex bono proueniet: si autē circa malum, ista erit per accidens quæ sequitur id, quod est, facultatem non excedens. unde in irascibili non possunt esse duæ principales passiones, q̄ sunt directe contrariæ, ut spes, & desperatio, uel audacia, & timor, sicut erat in concupiscibili gaudium & tristitia.

ARTICVLVS VI.
Verum passionibus mereamur.

1. 2. q. 24. art. 1.

Ca. 9. tom. 3.

Ca. 6. tom. 5.

Sexto queritur, utrum passionibus mereamur. Et uidetur quod sic. Implendo enim præcepta meremur: sed diuinis præceptis inducimur ad gaudendum, timendum, dolendum, & ad alias huiusmodi passiones, ut Aug. dicit 14. de Ciuit. Dei. ergo passionibus meremur.

¶ 2 Præ. Secundum Aug. in eodem li. huiusmodi passiones non sunt sine uoluntate, immo & nihil aliud sunt quam uoluntates: sed actib. uoluntatis mereri non possumus solum materialiter, sed & formaliter, ergo & huiusmodi passionibus.

¶ 3 Præ. Passiones animales plus accedunt ad rationem uoluntarij, quam corporales: sed passiones animales aliquo modo sunt in nobis in quantum concupiscibilis, & irascibilis obediunt rationi, passiones autem corporales non: sed passiones corporales sunt meritoria, ut patet in martyribus, qui passionibus corporalibus aureolam martyrii merentur. ergo multo fortius passiones animales sunt meritoria. Sed dicendum, quod passiones corporales sunt meritoria, in quantum uoluntate sunt.

¶ 4 Sed contra, uoluntas patendi pro Christo potest esse etiam in eo, qui nunquam patitur, qui tñ non habet aureolam, ergo passio corporalis meretur aureolam nō solum, s̄ in quod est uolita, sed secundum quod est actualiter experta.

¶ 5 Præ. Id, ad cuius intensiōem sequitur intensio præmij, est meritum per se & non solum materialiter: sed ad intensiōem passionis corporalis sequitur intensio præmij, quia quanto quis magis patitur, tanto glorioſius coronabitur, ut dicitur. ergo passionibus secundum se meremur, & non solum materialiter.

1. lib. 3. de Sententia p. 14. c. 6.

¶ 6 Præ. Hu. de sancto Victo. dicit, quod post uoluntatem sequitur opus, ut uoluntas in suo opere augeatur, & sic facit aliquid ad meritum opus exterius: sed similiter i passione potest uoluntas augeri, ergo passio facit ad meritum, & sic idem qd prius.

¶ 7 Præ. Cum meritum in uoluntate consistat, oportet ut id formaliter & completiue ad meritum pertineat, in quo uoluntas formaliter & completiue terminatur: sed passio in quantum uolita, est obiectum uoluntatis, & sic uoluntatem determinat quasi formaliter, ergo formaliter ad meritum pertinet ipsa passio.

¶ 8 Præ. Aliqui confessores magis grauiam sustinent aliquibus martyribus, unde de eis dicitur, quod longum traxerunt martyrium, cum passio quorundam martyrum sit breui spatio finita, & tñ confessoribus non debetur aureola, & sic uidetur quod ipsa passio corporalis martyrii s̄ in se aureola meriti.

Fbus non debetur aureola, & sic uidetur quod ipsa passio corporalis martyrii s̄ in se aureola meriti.

¶ 9 Præ. Super illud iac. 1. Omne gaudium exultatione fratres mei, dicit gl. tribulatio in presentibus, iustitia in futuro auget coronam: sed nō auget nisi merēdo, ergo cū tribulatio sit passio, meritoria est.

¶ 10 Præ. Hoc idem uidetur per quod dicitur in psalm. 25. Pretiosa in conspectu domini mors &c. dicitur pretiosa quasi pretio digna; pretium autem laboris est premium, quod laboribus meremur, ergo passionibus possumus mereri. Sed dicendum, quod passionibus meremur in quantum sunt uoluntate.

¶ 11 Sed contra est, quod Lucia dixit, si inuiti mereri uoluntati feceris, castitas mihi duplicabitur ad coronam, ergo ipsa passio corruptionis, quam inuita sustinuit, fuisse ei meritoria coronæ, & sic passio non meretur solum quia est uoluntaria.

¶ 12 Præ. Difficultas est de necessitate meriti, qd patet ex hoc quod Magister dicit in 2 Sent. dist. 24. quod homo in statu innocentie non merebatur, quia nihil impellebat ad malum, neque aliquid traheret a bono, cum ergo passiones difficultate afferant, uidetur, quod per se ad meritum faciant.

¶ 13 Præ. Timor quædam passio est: eo autem merere possumus formaliter, cum sit in parte intellectiua, ut patet, cum timemus illa quæ non nisi per intellectum cognoscimus, sicut penas æternæ: ergo passionibus possumus mereri.

¶ 14 Præ. Præmium respondet merito: sed præmium gloria non solum erit in anima, sed in corpore, ergo & meritum consistit non solum in actioe interiori, sed in passione corporis.

¶ 15 Præ. Vbi est maior difficultas, ibi est maior ratio meriti: sed maior difficultas est circa actus, quam circa operationes uoluntatis, ergo passiones sunt magis meritorie quam actus uoluntatis, qui tamen sunt formaliter meritorii.

¶ 16 Præ. Virtutibus formaliter meremur: sed quædam passiones a sanctis ponuntur uirtutes, ut misericordia, & poenitentia; quædam a philosophis ponuntur laudabiles medietates inter uitia, ut uerecundia & nemesis a Philosopho. in 1. Ethic. quod totum ad uirtutem pertinet, ergo passionibus formaliter meremur.

¶ 17 Præ. Meritum & demeritum, cum sint contraria in eodem genere sunt: sed in eodem genere passionibus inuenitur demeritum, nam primi motus qui sunt peccata, passiones quædam sunt: ira etiam & accidia sunt quædam passiones, quæ tñ uita a capite auerentur ab Apostolo Ro. 1. peccata namq; passiones ignominie appellat, ergo passionibus meremur.

SED CONTRA. Nihil potest esse meritorium, nisi quod est in nobis: quia secundum Aug. Voluntas est qua peccatur & recte ponuntur: sed passiones non sunt in nobis: quia ut dicit Aug. 14. de Ciuit. Dei. passionibus inuiti cedimus, ergo passionibus non meremur.

¶ 2 Præ. Illud quod est præambulum ad uoluntatem, non potest esse meritorium, cum meritorium ex uoluntate dependeat: sed passiones animæ præcedunt actum uoluntatis, cum sint in parte intellectiua: actus autem uoluntatis in parte intellectiua: intellectiua uero pars a sensitiua accipit, ergo passiones animæ non possunt esse meritoria.

¶ 3 Præ. Omne meritum est laudabile: sed passionibus, nec laudamur, nec uituperamur s̄ in Philoſopho in 2. Eth. ergo passionibus non meremur.

¶ 4 Præ. In Christo fuit maior efficacia ad meritum, quā in nobis: sed Christus sua passione non meruit, ergo

ergo nec nos passionibus meremur. probatio meriti est de non suo suo facere, vel de minus suo facere magis suum: sed Christus non potuit facere de non suo suo, nec de minus suo magis suo: quia a primo instanti suae conceptionis sibi perfectissime debeatur quicquid cadit sub merito. ergo Christus passione nihil meruit. Sed dicendum, quod meruit faciēdo de suo primo modo pluribus modis.

¶ Sed contra, Duplex vinculum facit maiorem obligationem. ergo similiter & duplex ratio debiti facit magis debitum. si ergo Christus non potuit facere aliquid magis debitum, nec etiam potuit aliquid facere pluribus modis debitum.

¶ 6 Præter. Difficultas voluntarium diminuit. cum ergo meritum debeat esse voluntarium, videtur quod difficultas meriti diminuat: sed passiones difficultatem faciunt. ergo diminuant meritum magis quam aliquid ad meritum operentur.

RESPON. Dicendum, quod passionibus non meremur per se, sed quasi p accidens. si proprie accipiatur mereri, cum mereri respectu mercedis dicatur, proprie mereri est aliquid sibi magis acquirere pro mercede, quod quidem non fit nisi cum aliquid damus quod est condignum ei, quod mereri dicimur dare aut non possumus id, quod nostrum est, cuius domini sumus. Sumus autem domini nostrorum actuum per voluntatem, non solum illorum, qui immediate ex voluntate eliciuntur, ut diligere, & velle, sed eorum qui a voluntate imperantur per alias potestates elicti, ut ambulare, loqui, & huiusmodi. Isti autem actus non sunt condigni quasi pretium respectu vite aeternae, nisi secundum quod sunt gratia & charitate informati. unde ad hoc, quod aliquis actus sit per se meritorius, oportet quod sit actus voluntatis vel imperantis, vel elictus, & iterum quod sit charitate informatus. Quia vero principium actus est habitus & potentia, & est ipsum obiectum, ideo quasi secundario dicimur mereri, & habitus & potentia & obiectis: sed id quod primo & per se est meritorium, est voluntarius actus gratia informatus: passiones autem non sunt voluntatis, nec ut imperantis, nec ut elictus: passionum. n. principium in quantum huiusmodi non est in nobis, voluntaria autem dicitur aliqua ex hoc, quod in nobis sunt. unde passiones interdum actum voluntatis praeveniunt, & ideo per se passionibus non meremur. Secundum tamen quod aliquo modo concomitantur voluntati, aliquo modo se habent ad meritum, ut sic possint dici esse meritorie quasi per accidens: habet autem se passio ad voluntatem tripliciter. Uno modo, ut voluntatis obiectum. Et sic passiones domini esse meritorie, in quantum sunt volitae vel amatae. Id. n. quo per se meremur, secundum hoc non erit ipsa passio, sed passionis voluntas. Secundo prout passio aliqua excitat voluntatem, vel intendit eam: quod dupliciter accidere potest, vel per se, vel per accidens: per se quidem, quoniam passio excitat voluntatem ad id, quod est sibi simile, sicut cum ex concupiscentia voluntas inclinatur ad consentiendum concupiscenti, ex ira ad volendum vindictam: per accidens vero quoniam passio per quandam occasionem excitat voluntatem ad contrarium, sicut in casto homine, quoniam insurgit passio concupiscentiae, voluntas cum maiori conatu resistit, circa difficultatem. n. magis conatur. Et sic passiones domini esse meritorie, in quantum voluntas excitata a passione meritoria est. Tertio modo econverso, quando ex voluntate passio excitatur, secundum quod motus superioris appetitus redudat in inferiorem, sicut cum quis per voluntatem detestatur peccati turpitudinem, ex hoc ipso inferior appetitus

A ad verecundiam afficitur: & sic verecundia dicitur esse vel laudabilis, vel meritoria ratione voluntatis causantis. In primo ergo modo passio se habet ad voluntatem, ut obiectum: in secundo ut principium, in tertio ut effectus. unde primus modus meritorius est a meritorio: pari enim ratione posset dici aurum vel argentum meritorium, vel demeritorium, in quantum huiusmodi volendo meremur vel demeremur. ultimus autem modus est ad meritum propinquior, secundum quod effectus recipit a causa, & non econverso. Et sic proprie accipiendo meritum, passionibus non meremur nisi per accidens. potest autem & meritum large accipi, secundum quod quaelibet dispositio faciens congruitatem ad aliquid dicitur mereri illud, sicut si dicamus mulierem ratione pulchritudinis mereri coniugium regis. Et sic passionibus corporalibus mereri dicimur, in quantum ipsae passiones reddunt nos quodammodo aptos ad aliquam gloriam percipiendam.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod praecipis Dei admonemur ad gaudendum & timendum, secundum quod gaudium, timor & huiusmodi in actu voluntatis consistunt, & non sunt passiones, ut ex praedictis patet, vel secundum quod huiusmodi passiones ex voluntate consequuntur.

AD SECUNDUM dicendum, quod Aug. dicit has passiones esse voluntates, in quantum ex voluntate consequuntur in nobis. Unde subiungit, omnino secundum varietatem earum quae appetuntur vel fugiuntur, sicut allicitur vel offenditur voluntas hominis, ita in hos vel alios affectus mutatur & vertitur. Vel loquitur de eis secundum quod nominantur quodam actu voluntatis, ut dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod passio corporalis martiris ad meritum essentialis praemij non facit nisi in quantum est voluta: sed ad praemium accidentale quod est aureola, martyrizatio ordinatur per modum meriti, secundum quod facit quaedam decentiam respectu aureolae: decens enim est, ut qui Christo conformatur in passione, ei conformetur in gloria. Rom. 8. Si tamen compatimur, & simul glorificemur. Sciendum tamen est, quod voluntas non potest eodem modo se habere ad passiones corporales dum homo eas non patitur, sicut quando eas patitur propter earum acerbitatem. Unde secundum Philosophum in 3. Ethic. in talibus sufficit fortem non contritari. Et ideo ipsa corporalis passio actualiter per se, & est signum voluntatis firmae & constantis, & est eius excitativa, secundum quod homo circa difficultatem conatur. Et sic aureola non debetur confessori, quamvis debeat martyri.

Unde patet solutio ad quartum.

AD QUINTUM dicendum, quod ad passionis intensiorem sequitur intensio praemiorum, vel ratione cuiusdam decentiae, vel ratione voluntatis intensae.

AD SEXTUM dicendum, quod quamvis voluntas augeatur in passione & in actu exteriori, non tamen est simile de utroque. Nam actus imperatur a voluntate, non autem passio. Unde non similiter se habent ad meritum.

AD SEPTIMUM dicendum, quod obiectum determinat voluntatem secundum speciem actus, meritum autem non consistit in actu proprie loquendo secundum speciem actus, sed secundum radicem quae est charitas. Et ideo non oportet quod formaliter passione mereamur, quamvis habeat se, ut obiectum.

AD OCTAVUM dicendum, quod totus labor quem sustinet aliquis confessor longinquo tempore non potest adequari morti quam martyr sustinet in momento. Quæst. disp. S. Tho. NNN secundum

In corp. art.

In corp. art.

Ca. 7. & li. 3. cap. 1. 10. 5.

D. 379.

secundum operis genus. Nam per mortem priuatur id quod est maxime diligibile, scilicet viuere & esse. unde est finis terribilium secundum Philosophum in 3. Ethic. & circa eam est maxima virtus fortitudinis. Et hoc patet manifeste ex hoc, quod homines diu-
 Ca. 6. a me-
 dio ro. 5.
 Ca. 8. decli-
 nando ad fi-
 nem ro. 5.
 turnis afflictionibus fatigati horrent mortem, quasi magis eligentes afflictiones alias pati quam mortem. Et ideo Philosophus in 9. Ethic. dicit, quod virtuosus exponit se morti magis eligens unam bonam actionem & magnam quam multas paruas, quasi ille actus fortitudinis in sumendo mortem preponderet multis alijs virtuosis operationibus. Et ideo quantum ad genus operis plus meretur minimus martyr, quam quicumque confessor: tamen quantum ad radicem operis potest confessor plus mereri, in quantum ex maiori charitate operatur: quia premium essentialiter respondet radici charitatis, accidentale vero generi actus. inde est quod aliquis confessor potest aliquo martyre esse eminentior quantum ad premium essentialiter, martyr tamen quantum ad premium accidentale.

Ad nonum dicendum, quod glossa illa loquitur de tribulatione secundum quod est voluta, vel voluntatem excitans.

Et similiter dicendum ad decimum.

Ad xi. dicendum, quod virgini quae corrupere propter Christum, ipsa corruptio foret meritoria, sicut aliae passiones martyrum: non quia corruptio ipsa esset voluntaria: sed quia eius antecedens esset voluntarium, scilicet permanere in confessione Christi, ad quod sequitur eam corruptio. Et sic corruptio illa esset voluntaria, non voluntate absoluta, sed voluntate quasi conditionata, in quantum eligit magis hoc opprobrium, quam Christum negare.

Ad xii. dicendum, quod duplex est difficultas. vna est ex magnitudine facti & eius bonitate, & haec difficultas requiritur ad virtutem. Alia, quae est ex parte agentis in quantum est deficiens, vel impeditus circa rectas operationes, & hanc difficultatem vel tollit vel minuit virtus, & sic passiones difficultatem faciunt. prima ergo difficultas quae est ex parte facti, per se facit ad meritum, sicut bonitas actus: secunda vero quae est ex infirmitate operantis non facit ad meritum: nisi forte occasionaliter, in quantum est occasio maioris conatus. Non autem verum est hoc, quod Adā in primo statu non potuerit mereri si gratiam habuit, quamuis nihil impelleret ad malum: quia si perstitisset, ad gloriam quandoque peruenisset, & constat, quod non sine merito. Nec Magister dicit quod mereri non potuisset in primo statu: sed dicit quod poterat vitare peccatum sine gratia ex hoc, quod nihil impellat ad malum, sine gratia vero nihil potest esse meritorium.

Ad xiii. dicendum, quod timor ille poenarum aeternarum, qui est per se meritorius, est in voluntate, & non est passio proprie loquendo, ut ex praedictis patet: potest tamen in inferiori appetitu excitari passio timoris ex penis aeternis, vel per redundantiam ex superiori appetitu in inferiorē, vel per hoc quod conceptio intellectus de poenis aeternis format in imaginatione, & sic mouetur appetitus inferior per passionem timoris: sed hic timor non se habet ad meritum nisi per accidens, ut dictum est.

Ad xiiii. dicitur, quod premium correspondet merito quo ad commensurationem, quia secundum quantitatem meriti est quantitas praemij, non autem ei semper correspondet quo ad suppositum praecise: potest enim quis mereri alteri primam gratiam. Et ita in proposito corpus praemiabitur, non quia ipsum corpus

meruerit: sed quia anima per voluntatem meruerit aliquam gloriam corpori.

Ad xv. dicendum, quod loquendo de difficultate ex parte nostra, sic passiones difficultatem habent magis quam actus voluntatis: sed sic difficultas non facit ad meritum nisi per accidens, ut dictum est, & similiter nec passiones: sed loquendo de difficultate quae est excellētia vel bonitate rei quae per se facit ad meritum, sic est maior difficultas ex parte actus voluntatis.

Ad xvi. dicendum, quod passiones sunt meritoriae in quantum sunt effectus & iudicia bonae voluntatis, sicut patet de verecundia, quae indicat voluntatem hominis repugnare turpitudini peccati, & misericordia quae est dilectionis signum. Et ideo quandoque a sanctis nomina harum passionum accipiuntur pro habitibus, quibus voluntas allicitur, quae est harum passionum principium.

Ad xvii. dicendum, quod primi motus non habent perfectam rationem peccati, vel demeriti: sed sunt quasi quaedam dispositiones ad demeritum, sicut veniale est dispositio ad mortale. unde non oportet quod ipsi motus sensualitatis sint secundum se merita: quia meritum non potest esse nisi actus voluntarius, ut dictum est: passiones autem istae dicuntur interdum vicia, in quantum nominibus passionum, vel actus voluntatis designantur vel habitibus. Etiam vicia contra naturam passionem nominantur: quamuis sint voluntarii actus in quantum per huiusmodi vicia mutua a suo ordine perturbantur.

Ad illud vero quod primo in contrariū obicit, dicendum, quod passionibus inuiti cedimus, non quantum ad consensum, cum eis non nisi voluntate consentiamus: sed quantum ad aliquam corporalem immutationem, sicut est risus, & stertus, & alia huiusmodi. Et ideo in quantum eius voluntate consentimus, vel dissentimus, sunt meritoriae vel demeritoriae.

Ad secundum dicendum, quod passiones inferioris appetitus quamuis aliquando praecedant actum voluntatis, non tamen semper: non enim immittuntur ordinantur appetitui sicut apprehensio. Nam intellectus noster accipit a sensu. unde operatio intellectus esse non potest, nisi praesente alio operatio sensus: voluntas autem non accipit ab appetitu inferiori, sed magis ipsum mouet. Et ideo non oportet quod actus voluntatis praecedat passio inferioris appetitus.

Ad tertium dicendum, quod quamuis passiones non sint laudabiles per se: possunt tamen esse laudabiles per accidens, ut dictum est.

Ad quartum dicendum, quod Christus per passionem suam meruit sibi quidem quidem gratiam corporis, quae, quamuis per alia praecedentia meruerit, tamen per quandam decentiam, proprie claritas resurrectionis est premium passionis: quia exaltatio propriae humilitatis praemij. Nobis autem meruit in quantum in sua passione pro peccato totius humani generis satisfecit, non autem per praecedentia operam quamuis per ea nobis meruerit: poenalis autem ad satisfactionem requiritur per modum cuiusdam compensationis contra delectationem peccati.

Ad quintum dicendum, quod gloria corporis, Christus per passionem nec fecit de non debita debita, nec de minus debita magis debitam: fecit tamen alio modo debitam, quo prius non erat. Nec tamen sequitur quod magis debitam, hoc enim sequeretur, si causa debiti vel augetur vel multiplicaretur, si debiti sit quando duplici promissione obligatur: augeretur, quod in merito Christi non accidit: quia gloria eius non est augmentata.

Ad Sextum dicendum, qd difficultas per se impedit voluntarium: sed per accidens auget inquantum aliquis difficultati contra conatur. Ipsa tamen difficultas ad satisfactionem facit, ratione poenalitatis.

ARTICVLVS VII.

Utrum passio coniuncta merito diminuat ipsam.

PRIMO queritur, utrum passio adiuncta merito diminuat aliquid de merito. scilicet quis plus mereatur, utrum ille qui bene facit pauperi cum quadam compassione misericordiae, vel qui facit absque omni passione ex solo iudicio rationis. Et videtur quod plus mereatur, qui facit ex solo iudicio rationis. Meritum enim peccato opponitur: sed plus peccat, qui ex sola electione facit peccatum, quam qui peccat ex passione instigatus. primum enim dicitur peccare ex certa malitia, secundus ex infirmitate. ergo plus mereatur, qui facit aliquid bonum ex solo iudicio rationis, quam qui facit cum aliqua passione misericordiae. Sed dicendum, quod ad hoc, quod aliquid sit meritum, vel actus virtutis, non solum requiritur bonum, quod fit, sed modus quo bene fiat, quod non potest esse sine affectione misericordiae.

¶ 2 Sed contra, Ad hoc quod aliquid actus bene fiat, tria requiruntur secundum Philosophum 2. Ethico. scilicet voluntas eligens actum, ratio medium in actu constituens, relatio habitus in finem debitum. Haec autem omnia possunt esse sine passione misericordiae in eo, qui dat eleemosynam. ergo sine ea potest esse, non tantum id, quod fit, sed bene fieri: probatio media. Omnia enim tria praedicta fiunt per actum voluntatis, & rationis: sed actus voluntatis, & rationis non dependet a passione: quia ratio, & voluntas mouent inferiores vires in quibus sunt passiones, motio autem motoris non dependet a motu mobilis. ergo tria praedicta possunt esse sine passione.

¶ 3 Præterea. Ad actum virtutis discretio rationis exigitur. vnde Gregorius dicit in Moralibus, quod nisi ceterae virtutes ea, quae appetunt prudenter agant, virtutes esse nequaquam possunt. Passiones autem omnes impediunt iudicium, vel discretionem rationis: vnde dicit Salustius in Catilinario, omnes homines, qui de rebus dubijs consultant ab ira, amore, odio, misericordia, vacuos esse debent: non enim animus facile verum prouidet, ubi afficiunt ista. ergo huiusmodi passiones diminunt de laude virtutis, & ita de merito.

¶ 4 Præterea. Concupiscibilis non minus impedit iudicium rationis, quam irascibilis: sed passio irascibilis actui virtutis adiuncta turbat iudicium rationis. vnde dicit Gregorius, quod ira per zelum turbat iudicium rationis. ergo &c.

¶ 5 Præterea. Virtus est dispositio perfecti ad optimum, ut dicitur in 7. Physico. ergo id magis est virtuosum in nobis per quod magis appropinquamus perfectis: sed Deo, & angelis magis assimilantur operantes ex iudicio rationis sine passione: Deus enim punit sine ira, & releuat passionem misericordiae, sine misericordiae passione. ergo magis est virtuosum facere bonum sine his passionibus.

¶ 6 Præterea. Virtutes purgati animi sunt ceteris digniores: sed sicut dicit Macrobius super somnium Scipionis, virtutes purgati animi faciunt passiones penitus obliuisci. ergo actus virtutis, sine passione factus, est laudabilior, & magis meritorius.

¶ 7 Præterea. Quato amor charitatis in nobis est magis a carnali amore depuratus, tato est laudabilior: non enim carnalis, sed spiritualis inter nos debet esse dile-

Actio, ut Augustinus dicit in regula: sed passio amoris cum quadam carnalitate est. ergo actus charitatis sine passione amoris est laudabilior, & eadem ratio est de alijs passionibus.

In 3. regula cap. 4. in fine como 3.

¶ 8 Præterea. Tullius dicit in lib. de Officiis benevolentiam non ardore quidem amoris, sed stabilitate mentis esse decet: ardor autem ad passionem pertinet, ergo passio diminuit laudem actus virtutis.

Ca. 4. a medio tom. 5.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit 14. de Ciuitate Dei, dum huius vitæ infirmitatem gerimus si passiones omnino nullas habeamus, tunc non recte viuimus, vituperabat enim & deridebatur Apostolus quosdam, quos etiam esse dixit sine affectione, culpauit illos factis Psalmista de quibus ait, Psal. 68. Sustinui qui simul contristaretur & non fuit, & sic videtur quod sine passionibus non possumus recte viuere.

¶ 2 Præterea. Augustinus dicit 9. de Ciuitate Dei, irasci peccati ut corrigatur, contristari pro afflictio, ut liberetur, timere periclitanti, ne pereat, nescio, utrum quisquam sana consideratione reprehendat. Nam & misericordiam Stoicorum est solere culpam, & ita longe melius & humanius & piorum sensibus accommodatus locutus est Cicero ubi ait: nulla de virtutibus tuis nec admirabilior, nec gratior misericordia est, & sic idem quod prius.

Ca. 5. & lib. 14. c. 9. to. 3.

RESPON. Dicendum, quod passiones anime in duplici ordine se possunt habere ad voluntatem, vel ut precedentes, vel ut consequentes: ut precedentes quidem, in quantum passiones impellunt voluntatem ad aliquid volendum: ut consequentes vero, prout ex ipsa vehementia voluntatis per quandam redundantiam commouetur inferior appetitus ad has secundum has passiones, vel etiam in quantum ipsa voluntas has passiones procurat sponte & excitat. Secundum igitur quod sunt precedentes voluntati, sic diminuunt de ratione laudabilis: quia laudabilis est actus voluntatis, in quo est per rationem ordinatus in bonum secundum debitam mensuram & modum. Qui quidem modus & mensura non seruetur, nisi cum actio ex discretionem sit, quae discretio non seruetur, cum homo ex impetu passionis ad aliquid volendum et sic sit bonum prouocatur: sed erit circa modum actionis, secundum quod impetus passionis est magnus uel paruus, & sic non nisi a casu continget quod debita mensura seruetur. Secundum uero quod consequuntur ad uoluntatem, sic non diminuunt laudem actus uel bonitatem: quia erunt moderatae secundum iudicium rationis, ex quo uoluntas sequitur: sed magis addunt ad bonitatem actus duplici ratione. primo per modum signi: quia passio ipsa consequens in inferiori appetitu est signum, quod fit motus uoluntatis in sensus: non enim potest esse in natura passibili quod uoluntas ad aliquid fortiter moueat, quin sequatur aliqua passio in parte inferiori. Vnde dicit Augustinus 14. de Ciuitate Dei, dum huius uitae infirmitatem gerimus, si passiones nullas habemus non recte uiuimus. Et post pauca subiugit causam dicens. Nam omnino non dolere dum sumus in hoc loco misericordiae, non sine magna mercede contingit unanimitatis in animo, & stuporis in corpore. Secundo per modum adiutorij: quia quoniam uoluntas iudicio rationis aliquid eligit, proprius & facilius id agit, si cum hoc passio in inferiori parte excitetur, eo quod appetitiua inferior est propinqua ad corporis motum. Vnde dicit Augustinus 9. de Ciuitate Dei. Seruit autem motus misericordiae rationis, quoniam in ira probatur misericordia, ut iustitia conferuetur. Et hoc est quod Philosophus dicit in 3. Ethic. inducens uersum Homeri, uirtutem & furorem

In fine orationis pro Quinto ligario quae in nouum crimen.

Cap. 9. a medio diuilius to mo 5.

Cap. 5. ante med. tom. 5.

Q. dist. S. Tho. NNN 2 erige,